

De herders die Israël van de heuvels verjaagt

Westelijke Jordanoever

Al jaren maakt Israël het ze moeilijk, de herders die leven in Masafer Yatta op de bezette Westelijke Jordanoever. Het Israëlische Hooggerechtshof bepaalde onlangs dat ze er niet mogen blijven – waarop het leger hun huizen vernietigde. 'Waar moeten we dan heen met onze schapen?' Door Sacha Kester Foto's Elisa Maenhout

SACHA KESTER

De soldaten vertelden niet waarom ze waren gekomen, maar Mohammed Abu Sabha wist toch wel wat er zou gaan gebeuren. Terwijl de vrouwen probeerden nog wat spullen te redden, beddengoed, kleding, alles wat je snel bij elkaar kunt graaien, schreeuwden de militairen dat ze afstand moesten houden en werden er bulldozers op de hutjes afgestuurd, om deze met trage bewegingen te vernietigen.

'Ik hoorde de machines grommen', vertelt Abu Sabha, 'en zag hoe mijn huis zich nog even schrap zette, maar het al snel opgaf en bezweek. De kinderen? Natuurlijk waren die bang. Zij zagen hoe alles wat ze kennen kapot werd gemaakt.'

Twintig gebouwtjes werden er op 11 mei tegen de vlakte gewerkt in Masafer Yatta, een woestijnachtig gebied op de bezette Westelijke Jordanoever: allemaal huizen van schaapherders, of hutten waarin zij hun dieren stallen. Activisten vrezen dat dit slechts het begin is van de grootste verdrijving van Palestijnen sinds de oorlog van 1967, toen honderdduizenden mensen op de vlucht sloegen of werden weggejaagd uit gebieden die Israël had veroverd.

De tragedie begon in de jaren tachtig, toen Abu Sabha (47) nog een kleine jongen was, en Israël zo'n 3.000 hectare van Masafer Yatta tot militair oefenterrein bestempelde. Omdat daar kan worden geschoten, is het voor burgers verboden op dergelijke oefenterreinen te wonen. De herders die in deze heuvels met hun schapen leefden, moesten dus vertrekken.

Nu is het volgens de Geneefse conventies niet toegestaan om bewoners van bezet gebied te onteigenen of de lokale bevolking onder dwang te verplaatsen, maar volgens Israël woonden de herders helemaal niet permanent in het gebied en hadden zij dus geen recht op het land. Er volgden jaren waarin de herders het leven lastig werd gemaakt: zo werden er soms een aantal hutten vernield en kregen de bewoners nooit toestemming om een weg, elektriciteit of waterleidingen aan te leggen. In 1999 werden plotseling zevenhonderd herders en hun familieleden

door soldaten in vrachtwagens geladen en weggereden. Anderen vluchtten en verborgen zich in de heuvels, maar allemaal keerden zij zo snel mogelijk weer terug.

Hierop stapte de Israëlische Association for Civil Rights in Israel (ACRI) namens de herders naar de rechter en niemand mocht het gebied meer worden uitgezet totdat er een definitieve uitspraak was gedaan. Dat duurde 23 jaar: op 6 mei 2022 verklaarde het Hooggerechtshof dat de staat Israël in zijn recht staat. De herders hebben niet overtuigend kunnen aantonen dat zij permanent in het gebied woonden voordat de regering Masafer Yatta tot militair oefenterrein bestempelde.

'En dus kunnen ze ons nu elk moment verwijderen', zegt Abu Sabha mat. De resten van zijn woning liggen achter hem in de zon: stukken plastic en staal die een paar weken geleden nog een thuis vormden voor acht mensen, maar nu niets meer zijn dan materiaal zonder enige functie.

Abu Sabha is een man met een sterk lichaam en een gebruide huid, maar zijn felle ogen (tussen blauw en groen in) lijken houvast te zoeken – en kunnen die nergens vinden. 'Ik weet het niet', zegt hij moedeloos. 'In een tent kunnen mijn kinderen niet leven. Maar moet ik mijn huis dan weer opbouwen? Dat kost heel veel geld en ik weet dat het leger daarna terugkomt om het weer te vernietigen.' Hij schudt zijn hoofd. 'Maar waar moeten we anders heen met onze schapen? Ik ben er nog niet uit. Ik weet echt niet wat ik moet doen.'

Rond de puinhopen liggen de heuvels – een eindeloos bruin, geel en grijs in het felle middaglicht, dat later in de dag, als de zon lager zakt, wordt gemengd met goud, rood en aubergine. 'Het unieke karakter van dit gebied maakt specifieke trainingen mogelijk', liet het leger aan de rechtbank weten. Volgens activisten is dat niet de reden om Masafer Yatta tot oefenterrein te bestempelen. Het zou Israël er juist om te doen zijn de Arabische inwoners te kunnen verjagen en zo de greep op het bezette land te versterken. In 1981 zei Ariel Sharon (toen minister van Landbouw, later premier van Israël) al dat 'we er belang bij hebben om schietterreinen in bezet gebied uit te breiden, zodat ze in onze handen kunnen blijven'.

Er wonen hier zo'n vijftienhonderd mensen, verspreid over veertien kleine dorpjes. Zelfs in deze regio, die arm en afgelegen is, geldt Masafer Yatta als armoedig. Er slingert alleen een zandpad over de heuvels en mensen worden in de auto van links naar rechts geslingerd als zij zich hierop begeven. Er is wel geprobeerd de weg te asfalteren, maar dat werd door het leger weer ongedaan gemaakt – vandaar het spoor van betonbrokken waar verwrongen ijzerdraad uitsteekt, langs de zandweg.

De herders wonen in kleine vierkante gebouwtjes, in tenten van plastic, of zelfs in grotten. Dankzij zonnepanelen kunnen ze 's avonds een lampje branden en ze halen water uit oude bronnen, of laten het in tanks bezorgen. 'Maar als het leger die trucks ziet, worden ze aangehouden en teruggestuurd', vertelt Najed Najjar (35). 'Hier mogen geen mensen wonen, en volgens die logica is hier dus ook geen water nodig.'

Ook de woning van Najjar is op 11 mei vernietigd en hij is met zijn familie weer de grot ingetrokken waar ze in vroeger tijden woonden. 'Het is perfect', zegt hij met een grijns. 'Koel in de zomer, warm in de winter.' Zijn zuster Ayit schenkt plastic bekertjes met schapenmelk in en zet daarna thee die uit kleine glaasjes wordt gedronken. Het gasfornuis (met gas uit een kleine tank) staat in de hoek van de grot, aan het plafond hangt een kistje met eten 'zodat de dieren er niet bij kunnen', aan de wand tikt een klok.

De schapen, in totaal vijftig stuks, staan nu in een tent, maar hebben ook hun eigen grot. In de zomer worden ze daar 's morgens vroeg een paar uur uit gelaten, en zodra het heet wordt, staan ze weer uren op stal, totdat het genoeg is afgekoeld. De familie leeft van de opbrengst van de melk en kaas. Soms doen de mannen een paar klussen in de bouw, ergens in de bewoonde wereld. Het leven is hard, zegt Najjar. De regen was slecht dit jaar, dus er is niet genoeg groen om de schapen te voeden, terwijl de prijs van het veevoer de afgelopen maanden enorm is gestegen.

Een ander probleem zijn de Israëliische kolonisten die zich op enkele heuveltoppen hebben gevestigd – en niet dreigen te worden verdreven. 'En ze vallen ons aan', vertelt Najjar. 'Ze komen gemaskerd naar onze dorpen, vernielen onze auto's, onze zonnepanelen en, nou ja, eigenlijk alles, en vertrekken weer.' Er zijn filmpjes van op sociale media, al is moeilijk te controleren hoe oud die zijn en of het daadwerkelijk om Masafer Yatta gaat.

Najjar vertelt hoe de herders altijd op deze manier hebben geleefd, met hun schapen in de heuvels, ver weg van de wereld waar mensen haast hebben, en veel te veel praten. En plotseling kwamen er buitenstaanders om hun te vertellen dat het zo niet langer kon. Dat zij hier niet thuishoorden. Dat ze weg moesten.

'En nu?', verzucht Najjar. 'We hebben geen land en we hebben geen geld om land te kopen, dus waar moeten we naartoe? Naar de stad? Met onze dieren?'

Hij weet dat ze in Israël zijn uitgeprocedeerd en hoopt op buitenlandse woede over het onrecht. Dat de internationale gemeenschap druk uitoefent op Israël en ze toch kunnen blijven. Hij vreest dat het leven

zoals hij dat kent anders voorgoed zal verdwijnen. 'Zelf zal ik altijd blijven terugkeren, maar ik begrijp ook wel dat mensen dit uiteindelijk niet kunnen. De huizen die steeds worden afgebroken, de controleposten op de zandweg, het gebrek aan alles, constant, keer op keer.' Hij kijkt naar zijn familie en haalt diep adem. 'Dat is geen leven.'
